

Józef Wróbel, *Samorząd terytorialny w realizacji potrzeb obronnych*, AON, Warszawa 2015, ss. 218

Janusz Płaczek (rec.)

Z radością przyjmuję ukazanie się na półkach księgarskich książki dotyczącej związków między obronnością a samorządem terytorialnym. Jest to dość słabo rozpoznana i opisana płaszczyzna dociekań w polskiej literaturze przedmiotu, a jakże ważna wśród elementów sfery pozamilitarnej. Dobrze się stało, że za tego typu analizę zabrał się wytrawny specjalista obu tych dziedzin naukowych. Jest nim płk rez. dr hab. Józef Wróbel. Od lat w swojej pracy dydaktyczno-naukowej w Akademii Obrony Narodowej z powodzeniem łączy te problemy. Stąd mamy b. dobrą, aktualną i potrzebną monografię tego zagadnienia. Wypełnia ona istniejącą lukę w dynamicznie rozwijającym się w tym obszarze wiedzy.

Celem opracowania jest „wskazanie zakresu i możliwości zaspokajania potrzeb obronnych przez samorząd terytorialny w wybranych obszarach jego działalności” (s. 8). Zadanie to została w moim odczuciu zrealizowane z dobrym powodzeniem.

Warstwa metodologiczna jest dobrą stroną pracy. Właściwie ujęto m.in. przedmiot badań, metody badawcze oraz stosowne założenia.

Struktura dzieła to sześć rozdziałów merytorycznych, które dobrze ze sobą korespondują tworząc jedną spójną całość oraz wstęp i zakończenie.

Pierwszy rozdział dotyczy identyfikacji potrzeb obronnych w działalności samorządu terytorialnego. W jego treści Czytelnik zapozna się z istotą i charakterem badanych potrzeb, ich klasyfikacją i miarą oceny. W sumie jest to teoretyczne wprowadzenie w przedmiot badań pracy z dobrą argumentacją.

Kolejny rozdział prezentuje udział samorządu terytorialnego w kształtowaniu potencjału gospodarczo-obronnego. Dobrze tu opisano m.in. istotę i funkcje analizowanych szczebli samorządu, sam potencjał gospodarczo-obronny oraz zasilanie systemu obronnego wynikającego z działalności organizacyjno-prawnej władz tegoż samorządu. Widnieje tu spora dawka danych statystycznych. Problematyka finansowania samorządu terytorialnego w realizacji zadań obronnych jest przedmiotem dociekań naukowych trzeciego rozdziału. Z tej części pracy dowiemy się o standardowych dochodach (stosowne wzory) i wydatkach samorządu terytorialnego mając na uwadze przy rozchodach m.in. potrzeby obronne. Autor zwraca uwagę na skromność tych środków wobec istniejących zadań oraz rozłożenie różnych akcentów w poszczególnych jednostkach samorządowych naszego kraju.

Funkcjonowanie jednostki samorządu terytorialnego w sytuacjach kryzysowych to obszar czynionych analiz i ocen następnego rozdziału. Z dużą dozą znanstwa opisano ustawowe stany zagrożeń czasu pokoju oraz kryzysu a także możliwości reagowania w terenie na tego typu zjawiska. Ukazano m.in. fazy takich działań, czynności, plany oraz organy ustawowe urzędu samorządu terytorialnego. Tą część pracy uważam za wartościową.

Piąty rozdział dotyczy jednego z wielu zdań obronnych jaki ciąży na jednostkach samorządu terytorialnego, a mianowicie organizacji wyżywienia w okresie kryzysu. W tej części pracy Autor posługuje się m.in. takimi słowami kluczowymi jak: rezerwy żywnościowe, aprowizacja, bezpieczeństwo żywnościowe, samowystarczalność, mobilizacja rolnictwa, normy żywnościowe czy racje dzienne. W tym obszarze mamy do czynienia z trafnym przeplataniem się i prezentacją kilku grup nauk: rolnych, ekonomicznych, o obronności czy zarządzania.

Szerokie spektrum analiz prezentuje się w ostatnim szóstym rozdziale. Nosi on tytuł *Obszary realizacji zadań obronnych przez organy samorządu terytorialnego*. Z dużym stopniem szczegółowości Autor ujął takie płaszczyzny tych świadczeń jak: system łączności, transportu, ochrony zdrowia, infrastruktury krytycznej, zagospodarowania przestrzennego czy systemu kierowania. W tym zakresie w sposób trafny przeplata się teoria z praktyką, a barwne przykłady dopełniają prowadzonej analizy i oceny. Jest to rozdział bardzo twórczy, wielowątkowy i świadczący o złożoności podjętej tematyki, bardzo pragmatyczny i dobrze uargumentowany.

Opracowanie jak przystało na pracę naukową bazuje na szerokiej i wszechstronnej **literaturze przedmiotu** (w sumie 232 przypisy). Znalazły się tam zarówno: pozycje zwarte, artykuły, akty prawne, dokumenty wewnętrzne, ekspertyzy (w sumie 8 stron). Ich liczba i jakość jest wystarczająca do czynionej analizy i oceny.

Za walory pracy uważam:

- dość szerokie ujęcie teorii problemu bazując na stosownej literaturze przedmiotu,
- zaprezentowanie praktycznych zadań własnych a także zleconych w zakresie realizacji potrzeb obronnych przez samorząd terytorialny w naszym kraju posiłkując się stosownymi przykładami,
- uwypuklenie posiadanych możliwości organizacyjnych, zasobowych i produkcyjno-usługowych przez nasz samorząd terytorialny mając na uwadze każdy szczebel działania,
- trafne podanie zakresu kompetencji i uprawnień wszystkich szczebli samorządu terytorialnego wynikających nie tylko z ustaw zasadniczych, ale także z wielu aktów prawnych tarkujących o potrzebach obronnych,
- dokonanie oceny badanych związków i wskazanie możliwych kierunków poprawy.

Dostrzegam także **pewien niedosyt w recenzowanej pracy czy też drobne uchybienia**. W całym dziele brak jest: tabel, wykresów, schematów czy map. Ujęcie tych elementów poprawiłoby percepcję prowadzonego wywodu. Dostrzegam błąd techniczny w wysokości czcionki części zdania (s.13 i 212). Również pominięto słowo redakcja przy jednej z prac W. Stankiewicza (s. 52, 123 i 215). Za błąd uważam nie ujęcie Konstytucji RP w aktach normatywnych tylko w zbiorze „literatura przedmiotu”. Zdarzają się

drobne uchybienia interpunkcyjne czy literowe (np. 5, 13, 15, 43, 50, 67, 68, 70, 71, 77, 122, 144, 146, 185, 191). Szkoda także, że tylko część pracy posiada wyłuszczenia głównych słów kluczowych a nie całość dzieła. Podaję te informacje z obowiązku recenzenta.

W podsumowaniu recenzji pragnę zachęcić do lektury tej monografii. Wnosi ona nowe – aktualne spojrzenie na problematykę samorządu terytorialnego naszego państwa widzianą przez pryzmat obronności. Porządkuje wiedzę z tego obszaru. Dokonuje jej oceny i wskazuje na możliwości poprawy. Praca wydaje się być przydatna zarówno w dydaktyce w ramach takich przedmiotów, jak ekonomika obronności czy administracja samorządu terytorialnego oraz dla władz tegoż samorządu na wszystkich trzech szczeblach organizacyjnych. Tym samym uważam, że myśl obronno-ekonomiczna naszego państwa wzbogaciła się o nową, twórczą pozycję. Jestem przekonany, że książka ta będzie często cytowana w literaturze przedmiotu co przyniesie splendor wydawcy Akademii Obrony Narodowej oraz Autorowi dzieła Józefowi Wróblowi. Rzeczoną publikację rekomenduję czytelnikom.